

VUODEN 2027 TALOUSARVION LAADINTAOHJE

YLEISTÄ

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ja samalla taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarvio ja -suunnitelma tulee toteuttaa kuntastrategiaa ja turvata kunnan tehtävien hoitaminen.

Talousarvion valmistelun lähtökohdat

- **Kuntastrategia:** Talousarvion ja -suunnitelman tavoitteet johdetaan kuntastrategiasta ja sen pitkän tähtäimen tavoitteista
- **Talousnäkymät:** Otetaan huomioon paikalliset kehitysnäkymät, kuten valtionosuuksien kehitys, verotulot, palkkakustannukset ja investointimahdollisuudet
- **Palvelutarpeen muutokset:** Otetaan huomioon toiminnan muutokset ja yhteistyömahdollisuudet
- **Riskienhallinta:** Arvioidaan keskeiset riskit ja niiden vaikutukset talouteen ja toimintaan.

TALOUDELLISET TAVOITTEET

Toimintatuotot

- Toimintatuotot tarkistettava maksujen ja taksojen mukaisesti ajan tasalle.

Toimintamenot

- Toimintakuluja ei koroteta, vaan pidetään samassa tasossa, kuin talousarviossa 2026.
- Uusia pysyviä menoja voidaan esittää vain, kun niille osoitetaan rahoitus.
- Määrärahatarpeet perustellaan.

Henkilöstö

- Vakanssit tarkastellaan kriittisesti. Täyttölupa edellytetään rekrytointeihin.
- Uusia vakansseja voidaan esittää, jos ne perustuvat lakimuutokseen, palvelutarpeen muutokseen ja kustannukset voidaan kattaa.
- Henkilöstökuluissa korotukset 2,4 %. (Yleiskorotus 1.4.2027 yleiskorotus 2,00 % + 0,4 % paikalliset erät)
- Huomioitava, että vuoden 2027 korotukset voivat vielä muuttua, jos teknologiateollisuuden työehtosopimus irtisanotaan ja sen myötä aktivoituu niin sanottu perälautaratkaisu.

Käyttötalouden talousarvion eurot ilmoitetaan kymmenen euron (10) tarkkuudella kustannuspaikkatasolla, excel-lomakkeilla. Lomake löytyy L/HALLINTO/HALLINTO/TALOUDEN SEURANTA/TALOUSARVIO/TA-2027/Viranhaltijaesitys 2027 kh-lomake.xlsx. Lomakkeen palautus allekirjoitettuna paperiversiona viimeistään perjantaina 25.9.2026 Kristiinalle.

Myös sisäiset erät ilmoitetaan, eli sisäiset vesi- ja jätevesimaksut (sisäinen meno ja sisäinen tulo on oltava molemmat). Vyörytyserät ja suunnitelman mukaiset poistot kirjanpito laskee ja syöttää budjetointiohjelmaan.

Henkilöstökulut merkitään excel-taulukkoon vain Tiina Hämäläisen antaman palkkataulukon mukaisesti. Jos on tiedossa muutoksia henkilöstöön, niin kaikki muutokset ilmoitettava kirjallisesti Tiina Hämäläiselle. Viranhaltijat arvioivat myös henkilöstökorvauksien euromäärän. Esihenkilöiden on tarkistettava palkkataulukon oikeellisuus.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

- Jokaiselle osastolle (03) asetetaan toiminnalliset tavoitteet strategiasta johdettuna.
Talous ja henkilöstö, elinvoima, hyvinvointi ja osallisuus sekä peruspalvelut
- Tavoitteille asetetaan mittarit ja raportointiin kiinnitetään huomiota esim. asiakastyytyväisyys,

käsittelyaika, käyttöaste, hyvinvointivaikutukset, muuttovoitto/-tappio tai henkilöstön työhyvinvointi.

INVESTOINNIT

Investointitapeista laaditaan oma perustelu esitys, jossa kuvataan:

- tarve
- kustannusarvio
- käyttötalousvaikutukset
- vaikutus palveluverkkoon
- toteutusaikataulu
- mahdollinen ulkopuolinen rahoitus.

Investointien talousarvio 2027 ja suunnitelmavuodet on verkossa, L/HALLINTO/HALLINTO/TALOUDEN SEURANTA/TALOUSARVIO/TA-2027/Investoinnit TA-2027 KH ja päivämäärä. Tähän päivitetään investointien euromäärät vuosille 2027 - 2031 sekä kustannusarviot.

ILMASTOBUDJETOINTI

Ilmastobudjetoinnin tavoitteena on varmistaa, että kunnan ilmastosuunnitelmassa määritellyt keskeiset toimenpiteet, niihin kohdistuvat resurssit sekä niiden vaikutukset näkyvät talousarviossa ja taloussuunnitelmassa. **Ilmastoasioiden huomioiminen on pakollinen osa talousarvion valmistelua.**

Toimialojen tulee ennen talousarvion laadintaa käydä läpi voimassa olevan ilmastosuunnitelman toimenpiteet ja tunnistaa ne toimenpiteet, joiden toteutus on ajankohtainen suunnitteluvuonna. Kaikkia toimenpiteitä ei toteuteta samanaikaisesti, vaan valinnassa painotetaan niiden ajankohtaisuutta ja toteutettavuutta.

Valitut ilmastotoimenpiteet tulee sisällyttää toimialojen talousarvioehdotuksiin käyttötalousosaan ja/tai investointiosaan osaksi normaalia talousarvion tekstiä ja määrärahoja.

Jokaisesta talousarvioon sisällytettävästä ilmastotoimenpiteestä tulee esittää vähintään toimenpiteen tulosalue, kuvaus, yhteys ilmastosuunnitelmaan, kustannukset (investointi ja/tai käyttötalous), mahdolliset kustannussäästöt sekä vastuullinen toimiala tai yksikkö. Jokaiselle toimenpiteelle on nimettävä selkeä vastuutaho. Lisäksi toimenpiteestä esitetään laadullinen arvio sen ilmastovaikutuksista ja vaikutuksesta päästövähennyksiin.

Kaikkien merkittävien investointien osalta tulee arvioida ja kuvata investoinnin ilmastovaikutukset osana investoinnin perusteluja. Ilmastovaikutusten arviointi on osa normaalia valmistelua ja päätöksentekoa.

Talousarvion valmistelussa ilmastotoimenpiteitä tarkastellaan kokonaisuutena ja niiden yhteenlaskettua vaikutusta kunnan päästökehitykseen arvioidaan laadullisesti.

Ilmastotoimenpiteiden toteutumista seurataan osana kunnan normaalia talousraportointia osavuosisikatsauksissa ja tilinpäätöksessä. Seurannassa tarkastellaan toimenpiteiden toteutumista, kustannuksia, mahdollisia säästöjä sekä vaikutuksia. Talousarvion ja tilinpäätöksen rakenteen tulee olla yhteneväinen.

HYVINVOINTIBUDJETOINTI

Hyvinvointibudjetoinnilla tarkoitetaan toimintatapaa, jossa talousarvion valmistelussa arvioidaan, miten määrärahat, toimenpiteet ja investoinnit vaikuttavat kuntalaisten hyvinvointiin, terveyteen, osallisuuteen ja arjen turvallisuuteen.

Jokaisen toimialan tulee talousarvioesityksensä yhteydessä:

- tunnistaa keskeiset hyvinvointia edistävät toimenpiteensä,
- arvioida esitysten vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin,

- kuvata, miten toiminta tukee kuntastrategian ja laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteita,
- esittää tarvittaessa hyvinvointia kuvaavat mittarit ja tavoitetasot.

Hyvinvointivaikutuksia arvioidaan erityisesti seuraavista näkökulmista:

- lasten ja nuorten hyvinvointi,
- ikääntyneiden toimintakyky,
- osallisuus ja yhteisöllisyys,
- liikunta- ja kulttuuripalvelujen saavutettavuus,
- turvallinen elinympäristö,
- työllisyyttä ja elinvoimaa tukevat ratkaisut,
- ennaltaehkäisevät palvelut.

Hyvinvointibudjetoinnin tavoitteena on kohdentaa kunnan voimavaroja vaikuttavasti siten, että hyvinvoinnin ongelmia ehkäistään ennakolta ja kuntalaisten toimintakykyä vahvistetaan.

AIKATAULU VUODEN 2027 TALOUSARVION VALMISTELUUN

Kunnanhallitus hyväksyy laadintaohjeen 10.8.2026

Kunnanhallitus hyväksyy talousarvioraamin 10.8.2026

Talousseminaari valtuustolle 14.9.2026

Veroprosentit kunnanhallituksessa 2.11.2026.

Talousarvion 1.käsittely kunnanhallituksessa 19.10.2026 klo 14.00 alkaen.

Veroprosentit valtuustossa 9.11.2026.

Talousarvio 2027 valtuustossa 7.12.2026.

Tekstilomakkeet tallennettava L/HALLINTO/HALLINTO/TALOUDEN SEURANTA/TALOUSARVIO/TA-2027/ao.toimen kansio .docx viimeistään perjantaina 23.10.2026. Liitteenä mallilomake, minkä mukaisesti laaditte tekstilomakkeet. Mallilomake löytyy myös verkosta. Lomakkeita voi heti lähteä valmistelevaan. Asukaslukuna käytetään mallilomakkeeseen merkittyä 2770..

Liitteet:

- Viranhaltijaesitys 2027 lomake euroihin
- Mallilomake 2027 teksteihin.

